

CAFTA-avtalet:

USA vill ha kontroll öv

Den 17 december 2003 skrev USA, Honduras, El Salvador, Guatemala och Nicaraguas regeringsrepresentanter under frihandelsavtalet CAFTA. Costa Rica skrev under avtalet i januari 2004, efter att ha förhandlat ett par punkter bilateralt. Ingen utanför den inre kretsen hade vetskap om innehållet i avtalet, trots att det fanns observatörer på platsen, både från det privata näringslivet och det civila samhället.

Nästa steg var att regeringarna skulle övertyga sina parlament om frihandelsavtalets förträfflighet. Första land ut att ratificera avtalet var El Salvador, sedan följde Honduras och Guatemala. USA ratificerade avtalet så sent som i juli i år. Nicaraguas och Costa Ricas parlament har än så länge inte ratificerat avtalet, Samma gäller med Dominikanska Republiken som under 2004 anslöt sig till avtalet. Den 30 juni 2005 antog USA:s senat DR-CAFTA som nu ska upp i representanthuset.

En ojust match

Detta avtal har jämförts med en fotbollsmatch: ett lag, USA, har 25 spelare som är fem meter långa och det andra, Centralamerika, har elva spelare som är 1,5 meter.

Plan Puebla Panama är intimt förknippat med frihandelsavtalet. Det är en investeringsplan för att handeln ska fungera smidigt. Infrastrukturen i Centralamerika förbättras och banar på så sätt väg för export av produkter från frizonsfabrikerna och USA:s export till Centralamerika. Naturligtvis syftar man bara till att underlätta rörelsefriheten för varor och kapital, inte för människor.

De centralamerikanska regeringarna ser avtalet som den enda möjligheten att attra-

FTAA - ALCA

Free Trade Area of the Americas. Sedan december 1994 har 34 stater på den amerikanska kontinenten (alla med undantag för Kuba) genomfört en lång rad ministermöten för att komma närmare ett frihandelsavtal som inkluderar hela kontinenten. Än så länge är positionerna låsta vad gäller till exempel jordbrukssubventioner i USA. De stora och inflytelserika länderna i Mercosur har satt hårt mot hårt. Enligt Sinfiorano Caseres, ledare för FENACOOB, är det för Nicaraguas del ingen mening med FTAA om man ratificerar CAFTA.

CAFTA är ett avtal för att USA ska kunna exportera sina produkter och ha total kontroll över Centralamerika genom såväl ekonomiska som politiska instrument. CAFTA reducerar de centralamerikanska folken till billig arbetskraft och förstör miljön. Med andra ord, den rådande världsordningen måste säkras, för USA:s säkerhet och välstånd.

CAFTA innebär fortsatta privatiseringar. Här demonstrerar Movimiento Comunal mot privatisering av vattnet.

FOTO: ERICH CHAVARRIA

hera investerare. Man hävdar att tåget kommer hinna gå om man inte hoppar på nu! De som är emot CAFTA är emot utveckling och framsteg och att stå utanför betyder isolering. Det säger både regeringen och storföretagarna. Men de enda som eventuellt kommer att dra fördel av avtalet är de stora företagen som kan konkurrera och har exportmöjligheter. Nicaraguas flertal kommer att lida ont. Vilken typ av investeringar kan man då vänta sig? Svaret är enkelt: frizonsfabriker. Punkt slut.

En rad fackföreningar i hela Centralamerika och Dominikanska Republiken har uttryckt stor oro inför arbetsvillkoren för arbetarna i framtiden. Man hävdar att avtalet klart går emot flera ILO-konventioner. Frizonsfabrikerna kommer att fortsätta betala svältlöner, hindra facklig organisering och i stort sett behandla arbetarna som slavar.

USA har inte velat förändra sin jordbrukspolitik. Man vägrar att ta bort subventioner-

na. Det enda man gått med på är att Centralamerika inte genast måste ta bort tullhindren, dessa ska i stället tas bort gradvis. Centralamerika ville utesluta en viss typ av majs (vit majs), som är av vitalt intresse, från avtalet vilket USA vägrade gå med på. 70 procent av småbönderna i Nicaragua odlar denna typ av majs och när USA:s subventionerade majs kommer in på marknaden sjunker priset och slår ut de inhemska bönderna. När denna aktivitet har nått botten kommer troligtvis priserna att stiga igen. Konsumenterna kan eventuellt vinna i början (detta argument använder CAFTA-anhängare ofta) men det är högst troligt att bakslaget kommer då marknaden redan är vunnen av de transnationella bolagen. Självförsörjningen av livsmedel (som för USA är livsviktig) kommer att vara ett minne blott i Centralamerika.

NAFTA har i Mexiko fått konsekvensen att en halv miljon bönder givit upp, lämnat

er hela Centralamerika

landsbygden och tagit sig in till städerna. Tio-tusentals småföretag har också gått omkull. 52 procent av Mexikos befolkning är i dag fattig. Som en mexikansk företrädare för mänskliga rättigheter säger: "visst har Mexikos makroekonomiska siffror förbättrats, men folket lever inte på makroekonomin".

Patent på naturen

Alla oppositionella till CAFTA är överens om att patentlagstiftningen kommer att få oöverskådliga konsekvenser, dels för landet, dels för befolkningen. För folket betyder det att man inte längre kommer att kunna köpa generiska läkemedel (billigare kopior av dyra läkemedel) eller jordbruksprodukter (utsäde och insekts- och gödningsmedel). Priserna kommer med andra ord att öka markant och man blir totalt beroende av produkterna som de transnationella företagen exporterar. Företag med stort inflytande och resurser kan ta patent på inhemska utsäde som bönderna sedan måste köpa. Det kommer att bli strålande tider för kemijätten Monsanto i USA och de stora läkemedelsbolagen men det kommer att betyda svält, sjukdom för folket och mer migration. Utländska företag kan även ta patent på "naturen". Den biologiska mångfalden är i farozonen, då den kommer att kunna privatiseras och kommersialiseras.

Tvister som uppstår vid investeringar och produktion inom frihandelsavtalens ramar beslutas av en tribunal som står över de nationella lagarna. Ett företag som anser sig motverkat, till exempel av en nationell miljölög, kan med andra ord få rätt i tribunalen. Frihandelsavtalet NAFTA har fått till följd att såväl Mexiko som Kanada och USA:s stater har förlorat miljontals dollar till företag som fått sin väntade vinst försämrade av en miljölög. De nicaraguanska myndigheterna hävdar att man lyckats få in klausuler i CAFTA-avtalet som motverkar detta, men till exempel organisationen *Club de Jovenes Ambientalistas* (Ungdomens naturskyddsförening) anser att det bara är retorik. De menar att CAFTA kommer att leda till en ytterligare försämring av miljön i Nicaragua.

Hur ställer sig de centralamerikanska länderna till CAFTA? Regeringarna i de sex länderna är entusiastiska eftersom de representerar de inhemska kapitalisterna. Just nu pågår

en charmkampanj i Nicaragua där man hävdar att avtalet betyder billiga varor från USA, att Nicaragua ska kunna exportera sina produkter dit, att det kommer fler investeringar och alltså fler arbetstillfällen. Då avtalet ratificerades i det guatemalanska parlamentet hölls stora demonstrationer och oroligheter som skördade dödsoffer.

I Costa Rica har det civila samhället varit på hugget och stora marscher och demonstrationer har genomförts mot CAFTA. Vad gäller Nicaragua finns också en opinion emot som vid ett par tillfällen organiserat marscher och demonstrationer, men inte alls lika omfattande som de i Costa Rica. Vad man mest opponerar sig emot är patentlagstiftningen (som innebär förbud mot generiska läkemedel med mera), att miljön inte skyddas, att Centralamerika förhandlat i totalt underläge och att USA inte tar bort jordbrukssubventionerna, vilket kommer att leda till slutet för ländernas självförsörjning av livsmedel samt att arbetarnas rättigheter inte skyddas.

Alla utom FSLN är för CAFTA

Avtalsförslaget ligger i det nicaraguanska parlamentet sedan lång tid tillbaka, men har ännu inte kommit upp på dagordningen. Alla parlamentsgrupper utom FSLN:s har uttalat ett klart stöd för CAFTA. FSLN menar att de inte kommer att rösta för förslaget innan vissa villkor uppfylls som skyddar arbetare, miljö, livsmedelsförsörjning med mera. Men FSLN är i minoritet i parlamentet.

CAFTA är lika mycket ekonomi som politik. Förutom att avhjälpa den ekonomiska krisen i USA är CAFTA en taktisk nödvändighet för USA:s strategiska planer i Latinamerika.

Varför USA är så mån om att detta och andra handelsavtal ska komma till stånd kan man läsa i en lag antagen i augusti 2002. Bushregeringen ville snabbt och enkelt kunna få igenom frihandelsavtal. I denna lag hävdades följande: "Handelsexpansionen är av vital intresse för USA:s nationella säkerhet. Utrikeshandeln är vital för USA:s ekonomiska tillväxt, makt och ledarskap i världen. USA:s nationella säkerhet är avhängigt av dess ekonomiska säkerhet som bygger på en växande och dynamisk industri. Frihandelsavtalen bör maximera möjligheterna för de viktigaste sektorerna inom ekonomin. Den expansiva han-

deln har varit motorn i den växande ekonomin. Frihandelsavtalen maximerar möjligheterna för de vitala sektorerna och de väsentliga komponenterna inom USA:s ekonomi, så som IT, telekommunikationer och annan topptechnologi, basindustri, kapitalvaror, sjukvårdsutrustning, service, jordbruk, miljöteknologi samt patent. Handeln skapar nya möjligheter för USA och stärker USA:s överträffade styrka på alla områden, ekonomiskt, politiskt och militärt."

Den stora frågan är om det finns några alternativ till CAFTA. Centralamerika befinner sig i en svår ekonomisk situation, länderna är små med små ekonomier, dåligt utbyggd infrastruktur och industri. Man kan heller inte stå utanför i dagens globaliserade värld. Men man kan integreras på annat vis.

Det första är att de centralamerikanska länderna verkligen enas, att det skapas någon typ av centralamerikansk union, som i dag är på frammarsch. Man samarbetar vid gränserna, talar om ett centralamerikanskt pass för medborgarna, inför samma mätsystem (Nicaragua är just i processen att gå från gallon till liter, från pund till kilo, från fot till meter).

Venezuelas president har lanserat idén ALBA (*Alternativa Bolivariana para las Americas*) som ett alternativ till frihandelsavtalen som helt är dikterade av USA. ALBA skulle också vara en typ av frihandelsavtal men utgå från de latinamerikanska ländernas behov och situation.

Berit Svensson H.
VFSN-koordinatör i Nicaragua

FRIHANDELSAVTALEN

I dag existerar 32 olika frihandelsavtal på den amerikanska kontinenten. Några av de viktigaste är:

- **NAFTA:** *North American Free Trade Area* – Mexiko, USA och Kanada
- **MCCA:** *Mercado Común Centroamericano* – El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica
- **Andinska Samfundet:** Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela
- **CARICOM:** Antigua & Barbuda, Bahamas, Barbados, Dominikanska Republiken, Granada, Guyana, Haiti, Jamaica, Montserrat, St. Kitts and Nevis, Santa Lucia, San Vicente and the Granadinas, Surinam, Trinidad & Tobago
- **MERCOSUR:** Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay (samt Chile och Bolivia som icke-fullvärdiga medlemmar).

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-No Derivative Works 2.5 Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/

Ur tidskriften Nyheter från Nicaragua nr 2 2005